

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת נצבים תשפ"ב לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שט"ז

לבבו פונה 'מעם ה' אלקינו' ללכת לעבוד את אלהי הגויים, לכאורה נראה כמיותר.

*

ונראה דבאמת מפי עליון לא תצא הרעות (איכה ג-לח), וזה מקור הטוב, לא יתכן אצלו רע כלל, ואין דבר רע יורד מן השמים (ב"ר נא-ג), ומצינו שאלהו ביאר לרבי שמעון בן יוחאי איך יתפרשו הקללות הללו לברכה (זו"ח פ' תבוא צח). ובתורת משה (פ' ראה טט) פירש הכתוב, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (יא-כו), כי הקללות אינן קללות באמת כי אם לפי המובן, אבל באמת ברכות הן, וכמו שבר הדיא מפרש חלמין פתר לרבא כמה פסוקי תוכחה לברכות גדולות (ברכות נו), וכמו כן גבי רבי יהודה בן גרים (מועד קטן ט). וזהו ראה אנכי נותן, פירוש מה שאנכי הנותן, תראה ותבין שלפניכם בלבד הוא ברכה וקללה, לפי הבנתכם, אבל באמת יש בהם ברכות רבות ע"ש.

אמנם איתא בגמרא (מגילה לא:) קללות שבתורת כהנים משה מפי הגבורה אמרן [ונעשה שליח לומר, כך אמר לי הקדוש ברוך הוא, שהרי אמורין בלשון ונתת, והפקדתי, ושלחתי, מי שהיכולת בידו לעשות], קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמן אמרן [במשנה תורה כתיב יככה ה', ידבק ה' בך, משה אמרן מאליו, אם תעברו על מצותיו הוא יפקיד עליכם] ע"כ. ולכן בקללות הראשונות

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם וגו' (כט-ט). ברש"י למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימים לפניו וכו', כיום הזה שהוא קיים ומאפיל ומאיר, כן האיר לכם וכן עתיד להאיר לכם וכו' ע"כ. ויש להבין למה לא הוריקו פניהם בשמעם התוכחה שבתורת כהנים, ששמעו ארבעים שנה קודם, וכי זוטר הם הקללות שנאמרו אז, ולמה לא אמרו אז מי יוכל לעמוד באלו.

ישוב אמר הכתוב, פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבוד את אלהי הגויים ההם, פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה, והיה בשמעו את דברי האלה הזאת, והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי, כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה, לא יאבה ה' סלוח לו, כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר הזה (כט-י). והיא פליאה, אשר אחר שישמע האלות הללו יאמר שלום יהיה לי. גם מה שמוזהירו הכתוב כי יעשן אף ה' בו, ורבעה בו כל האלה הכתובה בספר, הלא זה עתה שמע את כל הקללות, ולא התפעל כלל, ואמר שלום יהיה לי. גם מה שאמר אשר

וביאור הדברים, דלכאורה איך יתכן לומר שהקללות הללו ברכות המה, שכאשר לא ישמעו אל מצות ה', יברך אותם בברכות הטמונות בדיבורים הללו. אך הענין הוא, דהנה ברש"י (בראשית א-א) כתוב בראשית ברא אלקים, ולא אמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב (ב-ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים ע"כ. וביאר בהקדמת שו"ת קול אריה (אות ו) על פי מה שפירש הבעל שם טוב הק' הפסוק (תהלים צד-א) א-ל נקמות ה', דקשה והא שם א-ל הוא חסד כמו שכתוב (תהלים נב-ג) חסד א-ל כל היום, וגם שם הוי"ה חסד, ואיך אמר א-ל נקמות הוי"ה. ופירש דבשני דרכים מעניש הקב"ה, אחד ביסורים ודינים קשים והוא רצועה לאלקאה, ודרך השני הוא על פי משל לאחד שחטא נגד מלך גדול והיה אחת דתו להמית או עונש אחר גדול מאוד, אבל המלך היה רחמן וחסיד וחפץ רק להטיב, על כן צוה להכניסו לחצר המלך ולהטיב עמו מבית המלך, כי הבין המלך דמחמת חסרון ידיעה שלא ידע גודל יקר תפארת המלך עשה זאת, ועתה כי יהיה בחצר בית המלך יכיר שחטאו גדול ויבוש ויכלם מאוד ויכנע וישפל עד לעפר. וכאשר התגורר האיש החוטא בחצר המלך, התחיל באמת להכיר גדולת המלך, ושם אל לבו למי חטא שפל ונבזה כמוהו נגד מלך אביר רחמן וחסיד, ותחת שהיה המלך צריך להעניש אותו בעונש גדול עוד מטיב עמו, והתחיל להתחרט ולהתבייש בפני עצמו. וכאשר ראה המלך שבא להכנעה ובושה צוה המלך לקרבו ולנשאו עוד יותר, וכל מה שנתקרב יותר למלך הבין גדולת המלך ביתר שאת, ובא עוד יותר להכנעה ובושה וחרטה מעומק הלב על שמרד נגד מלך נכבד וגדול כזה אשר משלם לו טובה תחת רעה, עד שהיה אצלו הטובות שעושה עמו המלך כמדקרות חרב מגודל הבושה, והיה נוח לו יותר אם המלך היה מענישו בעונש גדול עבור המרתו נגדו מאשר עשה עמו טובות, כי הבושה על ידי הטובות היה לו למכאוב יותר ממאה מלקיות. וכמו כן נוקם השי"ת בהשפעת חסדיו על מי שחטא נגדו, כי על ידי שמקבל הטובות מהקב"ה תמור

שנאמרו מפי ה' אשר מאתו לא תצא הרעות, לא הוריקו פניהם, כי על כרחך מלאים ברכות המה. אבל בשמעם התוכחות הללו, אשר משה מפי עצמו אמרם, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו.

אבל באמת גם מה שדיבר משה לישראל, שכינה היתה מדברת מתוך גרונו, וכמו שנאמר (שמות יט-ט) משה ידבר והאלקים יענו בקול, אם כן גם מדברי משה לא תצא הרעות, וגם בהם כלולים ברכות לרוב. ולפי ריבוי מספר הקללות יותר מבתורת כהנים, ניתוספו עוד ברכות רבות, ואין לחוש. וזהו שפייסם משה, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, שגם בדיבורים הללו שדיבר אליהם משה, אתם נצבים לפני ה' אלקיכם, שהשכינה מדברת מתוך גרונו, ואתם נצבים היום, כיום הזה שהוא מאפיל ומאיר, כן יש בדיבורי משה, מאפיל בחיצוניות ומאיר בפנים, והקללות והיסורין מקיימין אתכם, כי בתוכו כלול ברכות רבות.

ומעתה מובן שפיר שיתכן שיתברך בלבבו, כיון שיצאו הדברים מפי ה', אין מה לירא מהם, שכולם ברכות המה, ולבבו פונה היום 'מעם ה' אלקינו', ממה שנאמרו הדברים מפי ה', אשר מאתו לא תצא הרעות. והגם שנאמר שם גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר הזאת יעלם ה' עליך (כח-טא), ופרטי המכות הללו לא יצאו מפי ה' כדי להמתיקם ויש לחוש להם, גם מזה לא יירא הרשע, כי הלא חז"ל דרשוה על מיתת צדיקים, וזה לא נוגע לו כי הוא אינו מהם, ולא איכפת ליה מיתת צדיקים, ועל כן יאמר שלום יהיה לי' דייקא, כי בשרירות לבי אלך, 'למען ספות הרוה', זו הברכות על דרך שבענו מטובך, 'עם הצמאה', זו הקללות, והיינו שבכל הקללות ישנם גנוזות ברכות. על זה אמר כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא 'ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה', לא מה שנגנו בפנימיותם, אלא האלה הכתובה בספר הזה, מה שנגלה בפירושו להדיא בהכתובים, ומחה ה' את שמו מתחת השמים.

והנה מצינו בעזרא הסופר שאסף את ישראל בראש השנה, וקרא לפנייהם בספר תורה, והיו כל העם בוכים כשמעם את דברי התורה [מפני שלא קיימו התורה כראוי], ויאמר להם לכו אכלו משמנים וגו' כי קדוש היום לאדוננו, ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם (נחמיה ח-ז). ויש להבין, הלא ראש השנה יום הדין, אשר כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, והכירו ישראל גודל ירידתם איך לא קיימו מצות ה' כראוי, ונשברה רוחם בקרבם איך יוצדקו בדין, ומדרך הטבע כאשר אדם מתחרט על מה שהרע לעצמו ולקונו, מתעורר בבכיה, ולשמחה מה זו עושה, ומהו הנתנית טעם שאל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם. ומה גם דמבואר בדברי האר"י הק' שבשעה שדנים את האדם למעלה, מתעורר נפש האדם למטה לבכיה, ומהו השמחה ביום זה.

ונראה דהנה במועדי ה' נצטוינו, שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר (דברים טו-טז). ודרשו (חגיגה ב.) כדרך שבא לראות כך בא ליראות ע"ש. והיינו שמוטל על האדם ללכת לבית ה' כדי שיראה אותו ה' ראייה שלימה בשני עינים. ולכאורה הלא מועדי ה' ימי שמחה הם, ושמחת בחגך, והיית אך שמח, ואם כן כאשר יתבונן האדם לפני מי הוא צריך להראות, ואיך מצבו היא בקיום מצות ה', הלא יפול רוחו ויתמעט שמחתו, ואיך בזמן שמחה נצטוו להראות לפני ה'.

אך הענין דאיתא בגמרא (שם ה:) אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר (דברי הימים א טו-כז) הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו ע"כ. ואם כן במכון שבתו של ה' יש שמחה עצומה. וכמו מי שנכנס לבית מרקחת של בשמים מתבסם בריח טוב, כן מי שנכנס בבית ששומעין כלי זמר ערבים, מתעורר בשמחה גם כאשר מצבו עגום. וזהו גם במקום שמחה גשמי שהוא בגבול, ואם כן מכל שכן המתראה לפני ה' בבית מלא שמחה עילאה מתמלא נפשו בשמחה רוחנית עצומה, ועל ידי זה יוכל לקיים עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה (תהלים ק-ב), שזהו עיקר תכלית עבודת ה', כמו שנאמר (דברים כח-מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה

חטאיו בא לידי הכנעה ובושה, והטובות המה אצלו כמדקרות חרב, וזהו שאמר א-ל נקמות הוי"ה, שהשי"ת נוקם בחסד ורחמים ע"כ.

ומעתה זהו כוונת חז"ל, בתחלה עלה במחשבה לבראו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים במדת הדין, שיתף מדת הרחמים למדת הדין, רצה לומר שהמדת הרחמים יהיה למדת הדין היינו להעניש בטובות בבחינת א-ל נקמות ה'. ולא עוד אלא שהקדים מדת הרחמים למדת הדין, פירוש השי"ת מקדים לנסות להעניש במדת הרחמים, אולי על ידי זה יזכרו וישובו אל ה', ורק בראותו כי הוא איש בער אשר לא ידע ולא יבין את זאת, ואינו משים אל לבו לשוב אל ה' לבוא להכנעה ולבושה מן הטובות, אז אלקים עשה שיראו מלפניו על ידי רצועה לאלקאה ח"ו והבן עכדה"ק.

וזהו הכוונה במה שאמרו שבקללות הללו כלולות ברכות, והיינו שאם האדם הוא בר דעת וחוכה להשיג אשר כל מה שיש לו, הם מטובות ה' שמטיב עמו, והוא בא להכנעה אמיתית מטובות ה' אליו, אז אין צריכין להכניעו ביסורין וקללות, אלא א-ל נקמות הוי"ה דייקא. ואם לא תשמעו אל מצות ה', בודאי יעניש אתכם כדי שתחזרו למוטב, אלא דאם זוכה אז העונש בא באופן שנשפע עליו ברכות מרובות הגנחות בתוך הקללות הללו. ואתם נצבים היום לפני הוי"ה אלקיכם, שריבוי השפע של שם הרחמים, זה עצמו הוא אלקיכם, המדת הדין, שמכניע אותו יותר ממאה קללות.

*

והנה המפרשים כתבו, דפרשה זו קורין תמיד קודם ראש השנה, ונרמז בתחלת הפרשה, אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם שבטיכם וגו', טפכם נשיכם וגו', כי סתם 'היום' דא ראש השנה (זה"ק ח"ג רלא), ובראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, וכולכם נצבים לפני ה', ראשיכם שבטיכם עד חוטב עציץ ושואב מימין.

תבכה נפשו להתעורר בתשובה כראוי קודם כניסתו לפני ה', לנקות נפשו מפשעיו, ואז נכנס לעמוד להראות לפני ה', ומתמלא נפשו מהשראת החדוה במקומו לשמוח בקונו ועבודתו, וחדות ה' היא מעוזכם.

*

ועבודת היום היא להמליך את ה', וכמאמרם (ראש השנה טו) אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם.

והיינו שבראש השנה אנו ממליכין את ה' למלך על כל הארץ, אבל ההתחלה היא שתמליכוני 'עליכם' דייקא, לקבל על עצמו להיות חייל נאמן למלכו, לעשות תמיד מה שמצווה מהמלך. וכיון דאין מלך בלא עם, אם כן כל אחד ואחד מישראל יש לו זכות עצום שעל ידו נעשה ה' מלך גדול יותר, כי לפי ריבוי העם מתגדל מלכותו. ועל זה אנו מבקשים חיים מאת ה', שבוה מתגדל ערך מלכותו יתברך שמו. וזהו זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, שכיון שאין מלך בלא עם, על כן בהתגלות מלכותו הוא רוצה בחיים שלנו.

ויש להפיל תחנה ובקשה על כל הדברים שנצרכים לבני אדם, כדי שיהיה לו הרחבת הדעת לעבודת קונו. כי

מה שהתאונו על מה שמצווחין ככלבא הב הב (תיקוני זוהר ו, כב), זהו רק כאשר מבקש להנאת עצמו כצעקת הכלב, אבל אנו מבקשים חיים ובריאות ושפע של פרנסה כדי שנוכל להמליך בזה את מלכנו ביתר שאת ויתר עז. וזהו שמסיימים 'וכתבנו בספר החיים', כי אין אנו מבקשים זאת עבור טובתנו, אלא 'למענך אלקים' אנו מבקשים 'חיים'.

ויתן ה' שתהא תפלתנו שגורה בפינו שנוכל להתפלל כראוי, ולהמליך ה' עלינו ועל כל העולם, ויתגדל ויתקדש שמיה רבא, בביאת בן דוד במהרה דידן. ולהיות לנו שנה טובה ומתוקה בבני חיי ומוזני רויחי עדי עד.

ובטוב לבב. ולכן אדרבה בימי שמחה מצות ה' להראות את פניו בביתו, ומהעזו וחדוה במקומו יושפע על האדם שפע רב של שמחה, עד שמגדל השמחה מתבטל שברון רוחו מכניסת בית ה'.

וכמו כן בראש השנה אשר כל אחד ואחד עובר כנגד ה' בעצמו כבני מרון, אשר לפניו האויר כולו מלא שמחה וחדוה, נשפע על האדם בראשית השנה כח של שמחה לעבוד את ה', ולכן אמר להם לישראל אל תבכו ואל תעצבו, כי יש מעלה רבה גם כן במה שאתם עוברים לפניו כבני מרון, וביאר דבריו, כי 'חדות ה', השמחה שלפניו כביכול למעלה אשר עזו וחדוה במקומו, 'היא מעוזכם', ומזה תתעוררו שתוכלו לשמוח בה' כל השנה כולה. ובליקוטי מוהר"ן (תורה קעה) כתוב, כי בכי"ה נוטריקון ב'שמך יגילון כ'ל ה'יום (תהלים פט-ז), כי עיקר מעלת הבכיה הוא כשהיא מחמת שמחה וחדוה, ואפילו החרטה טוב מאד שתהיה מחמת שמחה, שמרוב שמחתו בהשי"ת, הוא מתחרט ומתגעגע מאד על שמרד נגדו בימים הראשונים, ומתעורר לו בכיה מחמת רוב השמחה ע"כ.

ויש לבאר דברי האר"י ז"ל שבשעה שהאדם נכנס לדין בראש השנה מתעורר לבכיה, דבגמרא (שם) מקשה, הא כתיב (ירמיה יג-ז) ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי, ומשני לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי ע"כ. ופירש ברבינו חננאל דכי ליכא בכיה בבתי גואי, ומקום הנקרא מסתרים בבתי בראי הוא ע"ש. והנה סדר הכניסה היא, שמקודם צריכין לעבור בהיכלות החיצוניים לפני שנכנסים בהיכלות הפנימיים, וכיון שכסא ה' היא בבתי גואי, כאשר נכנסים לדין עוברים מתחלה הבתי בראי אשר שם במסתרים תבכה נפשי, ועל כן האדם כשנכנס לדין ועובר מתחלה בבתי בראי, שם מתעורר לבכיה, ובמסתרים

הגליון הזה נתנדב על ידי

לזכרון נשמתו הפהורה של

כ"ק מרן רבינו עזריאל יהודה ב"ר יעקב זצוק"ל

אב"ד ור"מ דקהלתנו הק'

נסתלק בשני מרום ביום א' דראש השנה תשנ"ב לפ"ק

